

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ ЗА V КЛАС
(ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Съдържанието на общообразователната подготовка по история и цивилизации в V клас обхваща епохите Праистория и Античност. В този клас учениците се запознават с появата и достиженията на първите човешки цивилизации с акцент върху развитието на Средиземноморския свят. Важно място в курса на обучение заема и историята на днешните български земи през разглежданите епохи като част от Средиземноморския свят. Така се формира отношение към античното културно наследство и неговата роля в историческото битие на Европа и разбиране за органичната връзка между минало и настояще. В процеса на обучение се поставя началото на формиране на умения за овладяване и прилагане на специфични техники на историческото познание.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ, ОТНОШЕНИЯ
I. Фундаментите на съвременния свят	<p>Описва възникването на цивилизации, държави и форми на държавно управление. Установява синхронност между събития и личности. Описва стопански и духовни промени по зададени показатели. Използва хронологични и пространствени ориентири при описание на исторически събития. Обяснява основни исторически понятия, с които работи и може да посочи примери за тях. Разграничава причини и последици.</p>
II. Национално и световно историческо и културно наследство	<p>Различава характерни паметници на националната и световната култура. Описва възникването на религии и техни основни елементи. Дава примери за взаимни влияния между различни култури.</p>

III. Човекът в историята	Установява взаимовръзка между природните условия и обществения живот. Открива промени в начина на живот през различните исторически епохи. Разпознава исторически личности от епохата и прави описание по зададени опори.
IV. Източници на историята	Различава видове исторически източници. Извлича информация от писмени документи, карти, изображения. Изработва кратък план, създава кратък писмен отговор на исторически въпрос по зададени опори. Търси информация чрез ИКТ по зададени показатели.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<p><u>Тема 1. Въведение в историята</u> Акценти: <i>1.1. Историята и нейните източници</i> <i>1.2. Времето в историята</i></p>	<p>Разбира смисъла на науката история, нейното възникване (Херодот) и нейното значение. Разпознава основните видове исторически източници: материални и писмени и дава примери за тях. Преобразува години във векове. Използва линия на времето.</p>	<p>исторически източници/извори Праистория Античност хронология археология</p>

<p><u>Тема 2. Праистория</u> Акценти:</p> <p>2.1. Общество и всекидневен живот 2.1.1. Началото на човешката история 2.1.2. Поява на земеделието и животновъдството. Откриването на металите 2.1.3. Днешните български земи през праисторическата епоха</p> <p>2.2. Културно наследство 2.2.1. Изкуство и вярвания на праисторическите хора</p>	<p>Познава основни характеристики на старокаменната епоха. Разбира ролята на географските условия за поява на особености в земеделската дейност. Определя причините за възникване на земеделието и животновъдството. Изброява последици от усвояването на земеделието и животновъдството. Посочва археологически обекти с открити следи от човешки живот в днешните български земи: пещерите Козарника и Бачо Киро; Карановската селищна могила. Описва промени в обществото с откриването на металите (Варненски некропол).</p> <p>Разпознава паметници на праисторическото изкуство: Вилендорфската Венера (Австрия) и рисунки от пещерите Ласко (Франция), Алтамира (Испания), Магура (България). Посочва елементи от вярванията на праисторическите хора: преклонение пред силите на природата, вяра в живота след смъртта.</p>	<p>еволюция номади земеделци</p> <p>некропол</p>
<p><u>Тема 3. Първите цивилизации</u> Акценти:</p> <p>3.1. Държавност 3.1.1. Древен Египет 3.1.2. Държавите в Месопотамия 3.1.3. Владетел и държава</p>	<p>Описва възникването на първите цивилизации – Древен Египет и Месопотамия. Определя местоположението на Древен Египет и държавите в Месопотамия. Описва по зададени показатели форми на държавно управление: град-държава, царство, империя. Обяснява ролята на законите за развитието на държавата (законите на Хамурапи).</p>	<p>цивилизация държава</p>

<p>3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.1. Обществата в Древен Египет и Месопотамия 3.2.2. Всекидневието на хората в Древен Египет и Месопотамия</p> <p>3.3. Културно наследство 3.3.1. Културата на Древен Египет и Месопотамия 3.3.2. Писменост и образование на първите цивилизации</p> <p>3.4. Религия 3.4.1. Религиозни вярвания в Древен Египет и Месопотамия 3.4.2. Религията на древните евреи</p>	<p>Разпознава обществените групи в Древен Египет и Месопотамия. Описва битата на хората в Древен Египет и Месопотамия. Извлича информация от исторически източници за обществото, стопанските дейности и всекидневието на хората.</p> <p>Разпознава паметници на архитектурата и изкуството от Древен Египет и Месопотамия (пирамидите, Сфинкса, Портата на Ищар). Разграничава писменостите на източните народи (йероглифи, клинопис, буквено писмо). Разбира ролята на образованието в Древен Египет и Месопотамия. Търси информация чрез ИКТ по зададени показатели за достиженията на първите цивилизации, запазени до наши дни.</p> <p>Познава главни божества в Древен Египет и Месопотамия (Озирис, Изида, Амон-Ра, Анубис, Мардук, Ищар). Разграничава религиозните вярвания (представи за живота след смъртта) на първите цивилизации. Разбира ролята на религията и жреците. Описва ранната история и религия на евреите (юдаизъм).</p>	<p>свободни хора роби</p> <p>писменост</p> <p>религия жрец храм</p>
<p><u>Тема 4. Древна Елада и елинистическият свят</u> Акценти:</p> <p>4.1. Държавност 4.1.1. Древна Елада 4.1.2. Гръцкият полис. Великата гръцка колонизация 4.1.3. Спарта и Атина</p>	<p>Посочва предимствата на географското положение за развитието на Древна Елада. Представя причините и последиците на Великата гръцка колонизация за развитието на Елада и античния свят Познава елементи на държавност в полиса (Спарта, Атина). Открива елементи на атинското демократично наследство в съвременността. Описва исторически личности по зададени опори (Леонид, Перикъл, Александър Велики).</p>	<p>полис колонизация</p> <p>олигархия демократия граждани</p>

<p>4.1.4. <i>Древните елини и войната</i> 4.1.5. <i>Империята на Александър Велики</i></p> <p>4.2. Общество и всекидневен живот 4.2.1. <i>Обществото в елинския полис</i> 4.2.2. <i>Всекидневието на древните елини</i></p> <p>4.3. Културно наследство 4.3.1. <i>Културата на древните елини</i> 4.3.2. <i>Елинистическата епоха и нейното наследство</i></p> <p>4.4. Религия 4.4.1. <i>Богове и герои в Древна Елада</i></p>	<p>Търси информация по зададени показатели за видни държавници чрез ИКТ.</p> <p>Разбира ролята на войната като част от живота на древните елини (Троянска война, Гръко-персийски войни, Пелопонеска война). Свързва политиката на Александър Велики със зараждането на елинистическата епоха.</p> <p>Различава обществените групи в полиса. Извлича информация от исторически източници за обществото, стопанските дейности и всекидневието на елините. Описва различията във възпитанието на децата в Спарта и Атина.</p> <p>Обяснява ролята на древногръцкия театър като място за общуване между хората. Разбира значението на олимпийските игри в живота на елините. Дава примери за спортове, включени и в съвременните олимпиади. Разбира ролята на образованието за развитието на елинския свят. Познава паметници на елинската и елинистическата култури като част от световното културно наследство. Търси информация чрез ИКТ по зададени показатели за представители и постижения на елините в различни културни и научни области.</p> <p>Познава главни елински богове (Зевс, Хера, Атина, Дионис, Аполон, Артемида). Разпознава герои от старогръцката митология (Одисей, Ахил, Икар, Европа).</p>	<p>елинизъм</p> <p>агора</p>
---	--	--

<p><u>Тема 5. Древна Тракия</u> Акценти:</p> <p>5.1. Държавност 5.1.1. Древна Тракия. Царството на одрисите</p> <p>5.2. Общество и всекидневен живот 5.2.1. Общество и всекидневен живот на траките</p> <p>5.3. Културно наследство 5.3.1. Културно наследство на Древна Тракия</p> <p>5.4. Религия 5.4.1. Религиозни вярвания на траките</p>	<p>Определя местоположението на Древна Тракия. Разпознава Одриското царство като пример за държавно обединение. Търси информация за тракийски владетели чрез ИКТ по зададени показатели.</p> <p>Описва елементи от живота на траките въз основа на различни исторически източници.</p> <p>Описва обектите на тракийското културно наследство, включени в списъка на ЮНЕСКО (Организация на обединените нации за образование, наука и култура). Разпознава значими тракийски съкровища (Вълчитрънско, Панагюрско, Рогозенско). Търси информация чрез ИКТ по зададени показатели за археологически открития през ХХІ век, свързани с древните траки.</p> <p>Описва религиозни вярвания на траките и местата, свързани с тях. Описва образа на Орфей, представен в митологията.</p>	<p>Тракийски конник</p>
---	---	--------------------------------

<p><u>Тема 6. Древен Рим</u> Акценти:</p> <p>6.1. Държавност 6.1. 1. <i>Началото на Древен Рим. Царски период</i> 6.1.2. <i>Римската република</i> 6.1.3. <i>Рим и Средиземноморието</i> 6.1.4. <i>Римската империя</i></p> <p>6.2. Общество и всекидневен живот 6.2.1. <i>Обществото в Древен Рим</i> 6.2.2. <i>Всекидневието на древните римляни</i></p> <p>6.3. Културно наследство 6.3.1. <i>Културата на Древен Рим</i> 6.3.2. <i>Културно наследство на римската цивилизация</i></p>	<p>Определя местоположението на Древен Рим. Описва образите на Ромул и Рем, представени в митологията. Попълва върху линия на времето основните етапи от развитието на Рим (царски период, република, империя). Познава елементи на държавност в римската република и римската империя. Разбира политиката на Рим за разширяване териториите на държавата чрез войни. Описва делата на исторически личности по зададени опори (Юлий Цезар, Октавиан Август, Константин Велики). Търси информация по зададени показатели за видни държавници чрез ИКТ.</p> <p>Различава обществените групи в Древен Рим. Извлича информация от исторически източници за обществото, стопанските дейности и всекидневието на древните римляни. Разбира значението на робството за Древен Рим.</p> <p>Посочва предназначението на характерни паметници на римската култура (амфитеатър, терми). Дава примери за приносите на римляните в сферата на строителството. Търси информация чрез ИКТ по зададени показатели за представители и постижения на римляните в различни културни и научни области. Описва характерни паметници на римската антична култура в днешните български земи (Античен театър в Пловдив, вила Армира</p>	<p>магистрати провинция</p> <p>патриции плебеи</p> <p>форум</p>
--	--	--

<p>6.4. Религия 6.4.1. Религиозни вярвания на древните римляни</p> <p>6.4.2. Раждането на християнството</p>	<p>край Ивайловград).</p> <p>Познава главни римски богове (Юпитер, Юнона, Нептун, Марс, Веста, Венера) Описва възникването и разпространението на християнството.</p>	<p>християнство Библия</p>
--	--	---

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

За нови знания	до 60%
За упражнения и практически дейности	до 22%
За обобщение и преговор	до 12%
За контрол и оценка	до 6%

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет история и цивилизации в V клас е определеният годишен брой часове в прилагания в училището рамков учебен план.

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на постиженията на учениците отразява равнището на достигане на очакваните резултати в учебната програма. То отчита динамиката в различните сфери на познавателната им дейност (усвояване и преработване на информация, прилагане на знания и умения, формиране на компетентности, оценъчни дейности и др.). Поради спецификата и разнообразния характер на очакваните резултати при оценяването могат да се използват различни методи и средства за проверка и оценка.

Учениците трябва предварително да са информирани за критериите и системата за оценяване на постиженията им.
Съотношение при формиране на сročна и годишна оценка:

Текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания)	50%
Оценки от контролни работи	25%
Оценки от други дейности (работа в час, изпълнение на домашни работи, на упражнения, работа по проекти и др.)	25%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

1. Дейности, които могат да се реализират в класната стая, както и такива, които се реализират извън училище

ДЕЙНОСТИ	
В КЛАСНАТА СТАЯ	ИЗВЪН УЧИЛИЩЕ
Усвояване на основни техники на историята. Работа с различни източници на информация – справочници, художествена литература, видеофилми, интернет. Изработване на кратък план. Създаване на текст по зададени показатели. Съставяне на исторически речник. Участие в ролеви игри. Представяне на информация чрез използване на компютърна програма Power Point. Ползване на различни средства за онагледяване.	Посещение в музей. Участие в екскурзии с учебна цел.

2. Междупредметни връзки, насочени към придобиване на ключови компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<p>Компетентности в областта на българския език</p>	<p>Български език и литература: Използва знания и развива умения за работа с научен текст (структура и езикови особености) и извлича съществена информация от урочна статия от учебника по история; различава научно описание от художествено. Развива умения за изготвяне на характеристика на известна личност или културен паметник. Използва знания и развива умения за работа с речник на чуждите думи в българския език и терминологичен речник. Развива техниките на четене и писмената култура на учениците, а чрез използваните понятия обогатява и езиковата им култура. Умения за правилно прилагане на глаголните времена. Търси, извлича, подбира, обобщава и осмисля информация от различни по формат текстове (непрекъснат – писмена реч, организирана в изречения, структурирани в абзаци; прекъснат – таблица, графика, диаграма, списък, изображение и др.; смесен – комбинация от прекъснат и непрекъснат текст), включително и дигитални, за изпълнение на определени задачи.</p>
<p>Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите</p>	<p>Математика: Развива способности за изчисляване, работейки с линия на времето. Развива способности за чертаене (и разчитане) на графика, търсене на белези за еднаквост и съпоставимост на фигури.</p>
<p>Дигитална компетентност</p>	<p>Информационни технологии: Развива основни умения на дигитална грамотност. Изпълнява задачи, свързани с търсенето, намирането и обработката на информация по определени теми в интернет. Представя историческа информация, като използва текстообработващи програми. Изготвя мултимедийни презентации по зададена тема.</p>

<p>Умения за учене</p>	<p>Български език и литература и информационни технологии: Развива основни умения на езикова грамотност. Използва знания и развива умения за: работа с различни видове текст; изготвяне на описание; подробен преразказ.</p> <p>География и икономика: Развива умения за работа с географска (историческа) карта и разпознаване на основни знаци.</p>
	<p>Спомага за осмисляне и съвместно използване на основни общи понятия. Изгражда разбиране за единството на околната среда и ежедневието на хората. Развива умения за пространствено локализиране на древните цивилизации.</p> <p>Изобразително изкуство: Спомага за формиране на трайни представи за паметници на античната култура. Формира умения за наблюдаване на картина и съставяне на кратко описание по картина. Развива умения за извличане на историческа информация от произведения на изкуството. Затвърждава използване на понятия като композиция, фон, палитра, цвят и др.</p>
<p>Социални и граждански компетентности</p>	<p>Български език и литература: Чрез художествени образи изгражда разбиране за кодексите на поведение, характерни за древните общества, осмисля ценностите на Античността и връзката им със съвременността.</p> <p>Физическо възпитание и спорт: Разширява представите за ценностите на олимпизма.</p>
<p>Инициативност и предприемчивост</p>	<p>Технологии и предприемачество: Изгражда отношение към инициативността, активността и новаторството в личния и обществения живот.</p>

Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	Изобразително изкуство: Развива разбиране за историческата стойност на архитектурната среда. Усвоява знания за художественото наследство по българските земи. Литература: Използва представите за света и човека, изградени чрез познатите митове от Античността.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	География и икономика: Съвместно изгражда разбиране за единството на околната среда и всекидневието на хората. Човекът и природата: Утвърждава активно отношение за опазване на паметниците на миналото.